

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Gatály (HUHN20100) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Röfler János

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Boruzs András

Erdélyi Arnold

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Sallai R. Benedek

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2. Településrendezési eszközök	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	7
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	7
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	7
1.7.7. Egyéb tervek	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	25
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	25
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	25
3.2.5. Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1. Agrártámogatások	28
3.3.2. Pályázatok	32
3.3.3. Egyéb	32
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	33
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	33

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	37
1.1. Környezeti adottságok	37
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	37
1.1.2. Vízrajzi adottságok	37
1.1.3. Talajtani adottságok	38
1.2. Természeti adottságok.....	38
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	44
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	44
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	44
1.3. Területhasználat.....	45
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	45
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	45
1.3.3. Területhasználat és kezelés	45
2. Felhasznált irodalom	48
3. Térképek.....	49

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Gatály kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20100
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	731,55 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
(* kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

1.4.2. Jelölő fajok

- a tervezési területen nem található jelölő faj

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Püspökladány, Szerep

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Natura 2000: a terület 100 %-a része a Bihar különleges madárvédelmi területnek (továbbiakban KMT) (kód: HUHN10003, kiterjedés: 73220.5 ha)
- Országos ökológiai hálózat övezete: A terület 100 %-ban az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar megye területrendezési terve – 13/2010. (IX.17.) rendelet
- Püspökladány, szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 7/2005. (V.27.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- a területen erdőtervezett erdőállomány jelenleg nem található
/Körzeti erdőterv: Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet (2012.01.01. – 2021.12.31.)
ügyiratszám: 7007/14/2010, kelt: 2012. december 20. A következő tervezési időpont:
2020./

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/3. Hajdú-Bihari apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve.
Érvényes: 2014-ig (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta).
- Püspökladányi Vadásztársaság (Kódszám: 16-904010) vadgazdálkodási üzemterve.
Érvényesség: 2017-ig. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
- Szerepi Tűzokvédő Földtulajdonosi Vadásztársaság (Kódszám: 16-905010) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területre halgazdálkodási terv nem vonatkozik

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Hortobágy-Berettyó alegység (2-17) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.10. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, készítette: VKKI-KÖVIZIG-ek Konzorciuma és az ÖKO Zrt. vezette vállalkozói Konzorcium, 2009. május. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

- a területre egyéb terv nem vonatkozik

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy M=közepes L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> A természetes élőhelyek kiterjedését csökkenti. Az egyes szántások alkalmával a szántó-gyep határvonal, a pufferként funkcionáló határmezsgye kismértékű, de lassú, folyamatos elmozdulásaként jelentkezik a gyepterület rovására.
A03	gyepterület kaszálása/vágása	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> A gépi kaszálás esős időszakban vagy közvetlenül azután, felázott talajon történő kivitelezése vagy bármilyen mezőgazdasági munkagép mozgása a gyepterületen ilyen időszakban a jelölő élőhely degradációját, a gyep feltörését okozza.
A03.03	kaszálás felhagyása, hiánya	M	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> Az élőhely nagy része nem zombékoló, magasfüvű szikes rét, melyet általában kaszálással hasznosítanak. A kaszálás elmaradása az elhalt, elszáradt növényi anyag felhalmozódását, kotusodását, ezen keresztül a rét leromlását okozza. A kaszálás (virágzás, magérlelés előtti vagy rendszeres, sűrűbben végzett) elmaradása a gyomos területek visszaszorítását is hátráltatja. A kaszálás elmaradása elősegíti a gyepterület spontán becserjésedését, beerdősülését, így annak átalakulásához, megszűnéséhez vezet.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha legeltetés	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> Lehetetlenné teszi a gyep regenerációját, az érzékenyebb gypalkotó fajok eltűnéséhez vezet, ezáltal csökkenti az eredeti társulás faji összetételét (faj sokféleségét); másfelől a túlzott legeltetés annyira felszaggathatja, felnyithatja a zárt gyepet, hogy a szabad talajfelszínen a kevésbé kompetitív, ellenben gyorsan terjedő gyomfajok megtelepedését teszi lehetővé.
A04.03	pásztorokodás felhagyása, legeltetés	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> Olyan zombékos réteken vagy

	hiánya			<p>mocsarakon jelentkeznek, ahol a legeltetés lenne az egyetlen területkezelési módszer, melynek elmaradása a természetes (vagy természetközeli) vegetáció leromlásához, degradációjához vezet, illetve felgyorsíthatja a szukcessziót vagy ezen réteket, mocsarak kiszáradását.</p> <p>A legeltetés felhagyása elősegíti a gyepterület szomszédos területekről történő spontán becserjésedését, beerdősülését, így annak átalakulásához, megszűnéséhez vezet.</p>
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5	<p><i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i>. A szántóföldekhez közeli részeket veszélyezteti. A mezőgazdasági területről kijutó növényvédőszer vagy műtrágya a környező gyepek növény- és állat (elsősorban a gerinctelen) közösségeit veszélyezteti. A gyepek fajszámát csökkenti, és veszélyes azok ízeltlábú közösségeire is.</p>
E04.01	mezőgazdasági építmény a tájban	L	5	<p><i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i>. A jelölő élőhely másodlagos kialakulását, megtelepedését akadályozzák (nem megfelelő térszíni-, illetve domborzati-, talajviszonyok stb.). Ezen kívül nagyrészt gyomfajokból álló növényzetük állandó veszélyforrás a közeli természetes gyepek számára. Ugyanis innen a gyomfajok magjaikat elszórva folyamatosan „fertőzhetik” a környező gyepeket.</p>
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	2	<p><i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i>. A gyepterületekhez közeli szántók szélén és a gyepterületek sarkában létrehozott szerves trágya depóniákból leszivárgó trágyalé a talajvízbe illetve a belvízbe kerülve a szikesek állapotát veszélyezteti, a gyepek fajgazdagságát csökkenti.</p>
K01.03	kiszáradás	M	30	<p><i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i>. Veszélyezteti az élőhelyet azzal, hogy az élőhelyen belül található különböző növény- (és állat-) társulásokban megmutatkozó sokféleséget, mozaikosságot csökkenti. A terület kiszáradásával ezek aránya eltolódik a gyorsabban kiszáradó, szárazságtűrő gyeptípusok felé. Az erősebb kiszáradás a hosszabb időtartamú, magasabb vízborítást igénylő gyeptípusok teljes eltűnéséhez is vezethet.</p> <p>A kiszárító hatást fokozza, hogy a tervezési területen mindenfelé megtalálhatók az</p>

				egykoron létesített belvízlevezető vagy éppen öntözést szolgáló árkok, csatornák; valamint a belvíz lefolyását módosító gátak, töltések (például a terület közepén halad keresztül a térség legnagyobb belvízlevezető/öntöző csatornája, a Hamvas-főcsatorna).
K01.05	szikesedés	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A szikesedés összefüggésben van az előző veszélyeztető tényezővel, a kiszáradással (K01.03). A kiszáradás felerősíti a szikesedés folyamatát. A tervezési terület egykor a Nagy-Sárrét mocsárvilágához tartozott, ártéri terület volt. A XIX. sz-i vízszabályozási munkák a vidék kiszáradásához és szikesedéséhez vezettek, mely folyamat a mai napig is tart. A jelölő élőhelyre nem a szikesedés ténye, hanem annak felerősödése, további hatása jelenti a veszélyt. A szikesedés előrehaladtával a jelölő élőhely eredeti mozaikossága, szikes társulásokban való gazdagsága csökkenhet.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	2	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A gyepterület szomszédos területről történő spontán becserjésedése, beerdősülése. Ez a gyepterület fajösszetételének megváltozását, átalakulását, leromlását eredményezi.
K02.02	szerves anyag felhalmozódása	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A kaszálás és a legeltetés hiánya miatt felhalmozódik az elhalt növényi szerves anyag, ami rontja a gyepterület vertikális szerkezetét, a gyepterület mikroklimatikus viszonyait, hosszabb távon a növényzet leromlásához, a fajösszetétel csökkenéséhez vezet.
Kód	Kívülről érkező veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy M=közepes L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02.02	hulladéklerakóból talajvízbe szivárgó szennyezés	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Veszélyezteteti a talajvízbe szivárgó esetleges káros anyagok miatt. Ezek az anyagok a gyepterület fajgazdagságát csökkenthetik, felhalmozódhatnak a növényekben és veszélyesek lehetnek a tápláléklánc további tagjaira.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Gatály kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Jelen terület elsősorban a kiemelt jelentőségű, pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhelytípus megőrzése céljából lett kijelölve, emiatt a fő célkitűzés az élőhely területcsökkenésének megállítása és állapotának javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén Ennek megfelelően az alábbi célkitűzések fogalmazhatók meg:

- az esetleges alkalmi beszántások megakadályozása, ezzel a pannon szikes gyepék arányát és kiterjedését negatívan befolyásoló egyik ténylegesen elő-forduló direkt humán hatás kiküszöbölése, továbbá a meglévő szántóterületek visszagyepesítése
- a pannon szikes gyepék jelölő élőhelytípus állapotmegőrzése és helyenként állapotjavítása érdekében természetvédelmi és gazdálkodási szempontból optimalizált legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása, különös tekintettel a sziki legelőkre jellemző társulások rövidfűvű állapotának biztosítására
- az erdőgazdálkodás tekintetében cél a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése
- a belvízlevezető szerepű csatornák kezelőivel egyeztetve a lehető leginkább kíméletes kezelési gyakorlat kialakítása: a teljes keresztszelvény kotrásának, a vízinövényzet irtásának, parti fák és cserjék eltávolításának minimalizálása, visszaszorítása
- a belvízlevezető csatornákon természetvédelmi célú vízvisszatartó létesítmények telepítésének előkészítése és megvalósítása a lecsapoló hatás csökkentése érdekében
- a közösségi jelentőségű kifestő aszat (*Cirsium brachycephalum*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) feltételeinek megteremtése állománya terjedésének biztosítása optimalizált legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozásával
- a közösségi jelentőségű nagy szikibagoly (*Gortina borelii lunata*) állományának megőrzése és növelése érdekében a faj tápnövényéül szolgáló sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) jelenleg rendkívül kis kiterjedésű állományai terjedésének elősegítése extenzív legeltetési állattartással
- a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) érdekében belvízlevezető szerepű csatornák kezelőivel egyeztetve a lehető leginkább kíméletes kezelési gyakorlat kialakítása: a teljes keresztszelvény kotrásának, a vízinövényzet irtásának, parti fák és cserjék eltávolításának minimalizálása, visszaszorítása
- a terület ürgeállományának (*Spermophilus citellus*) megerősítése érdekében az állandó rövid fűvű állapot biztosítása szükséges

- tervezési terület egyben különleges madárvédelmi terület (KMT) is, így rajta előforduló Natura 2000 madárfajok – pl. a fokozottan védett tűzok (*Otis tarda*) – állományai szükségleteinek szem előtt tartása a terület kezelés során azok fennmaradás érdekében.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési valamint az élőhely-rekonstrukciós és -fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, a hasonló jellegű élőhelyfoltokból álló, úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). A fajvédelmi valamint a kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.3. és a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a tervezési terület kaszálással, legeltetéssel jelenleg is fenntartott; vagy jelenleg nem, de a jövőben fenntartható területei (ürmös szikesek; szikes rétek; üde mézpázsitos szikfokok; padkás szikesek vakszik növényzete; jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNER-kódja: F1a - Ürmöspuszták
- F1b - Cickóros puszták
- F2 - Szikes rétek
- F4 - Üde mézpázsitos szikfokok
- F5 - Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete
- OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A kezelési egységben elsősorban a legeltetést javasolt, ha ez nem lehetséges, akkor a kaszálás is elfogadható.

A nagyobb fűhozamú, dúsabb, „kövérebb” gyepeket, réteket szarvasmarhafélékkel, elsősorban az extenzív tartáshoz alkalmazkodott őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürke marha, magyar tarka szarvasmarha) és lófélékkel; a gyengébb, „soványabb” hozamú szikes gyepeket juhokkal javasolt legeltetni.

A mézpázsitos szikfoknövényzetet és a jórészt bárányparéjjal borított vakszikeket, gyér növényzetük miatt juhokkal tanácsolt legeltetni szárazabb időszakban. Ügyelni kell arra, hogy a talajfelszín ettől nagyobb mértékű bolygatást ne kapjon (munkagép járása okozta feltörés).

(4) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Gyepterületre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőtetés nem megengedett.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY61	A gyepen legelészakított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék
GY68	Legeltethető állatfaj: juh
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe

vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

- GY92 A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY94 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
- GY103 Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (Magyarázat: a tervezési területen kiemelkedő jelentőségű a tűzok (*Otis tarda*) előfordulása, fészkelése.)
- GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY122 A legelészárított területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani.

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz:

Három fő kaszálási időszak elkülönítése lenne indokolt:

- május 15. – június 15.
- június 15. – augusztus 15.
- augusztus 15. – október 15.

Korai kaszálás esetén (első kaszálási időszak) javasolt, hogy a hagyásfoltok területe legyen nagyobb a szokásos 10 %-nál: minél korábbi a kaszálás, annál nagyobb hagyásfolt kialakítása lenne előnyös. A kaszátlanul hagyott foltok a harmadik kaszálási periódusban lekaszálhatók.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén előforduló gyeptípusok állapotának és a hozzájuk kötődő állatvilág fenntartását a megfelelő módon és időszakban elvégzett kaszálás, illetve a megfelelő intenzitású legeltetés biztosítja.

A kezelési egységben található, közösségi jelentőségű nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) hernyójának tápnövényei a fodros lórom (*Rumex crispus*) vagy a keskenylevelű lórom (*Rumex stenophyllus*) számára is a marhalegeltetés az ideális.

A túllegettetés, valamint a legelő állatok túlzott taposása a gyep takaró felszakadozásához vezet, amit gyomosodás követ, emiatt ezek kerülendők (Különösen a jószágállások környezetében figyelhető meg a hatásuk).

A kaszálások tér- és időbeli tagolását több szempont indokolja:

A nyár közepén, aszályos időszakban végrehajtott kaszáláskor általában már csak alacsonyabb tápértékű széna takarítható be és a gyep regenerációja is lassabb. Ekkor is érdemes hagyásfoltokat kialakítani, több madárfaj – sárga billegető (*Motacilla flava*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), sordély (*Emberiza calandra*), cigánycsuk (*Saxicola torquata*) – másodköltése ilyenkor zajlik.

A korai kaszálás kedvezőtlen néhány korán fészkelésbe kezdő madárfaj számára (sárga billegető (*Motacilla flava*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), de jó minőségű takarmányt biztosít, a gyep regenerációs potenciálja is nagyobb ekkor és sarjülegeltetésre is lehetőséget ad. A korai periódusban lekaszált terület a nyár végére regenerálódik. Ilyenkor viszont mindenképpen nagyobb hagyásfoltok kialakítása javasolt. A munkavégzés során megtalált fészkek, sőt a felröppenő madaraktól sejtett fészkek helyek esetében a munkálatok folytatása előtt értesíteni szükséges a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságot a fészkek aljak megmaradásának biztosítása érdekében. A nyár végi kaszálásoknál már nem indokolt nagyobb hagyásfolt biztosítása, mindössze a 269/2007. Korm. rendelet által előírt minimum 5 % kaszátlan terület meghagyása kötelező.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Szántóföldek, egyéves és évelő intenzív szántóföldi kultúrák.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 - Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A terület vízállapotát befolyásoló tevékenységek kerülendők (pl. belvíz levezetése). A természetes élőhelyekkel érintkező területeken pufferzóna kialakítása szükséges.

A művelési munkálatok során ügyelni kell arra, hogy a szántókat – főleg a gyep területek közé ékelődőket – a meglévő földúthálózaton kell megközelíteni, kerülni kell a szomszédos gyepek nehéz munkagépekkel való feltörését és a sorok művelése közben a munkagép fordulási manővereit is kizárólag a szántóterületre kell korlátozni.

A szántóföldi művelés során a kemikáliák és a növényvédő szerek kiszórásának mennyiségének minimalizálását javasoljuk. Az egyébként szikesedésre hajlamos szántókon annak kialakulását fokozó öntözést nem javasoljuk, viszont a terület arculatát kialakító vízállapot megőrzése kiemelt célnak tekinthető, így a meliorációs tevékenységek megszüntetését ajánljuk.

(4) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a

NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

1) A veszélyeztető hatás mérséklését szolgáló önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Szántóterületre vonatkozó előírás-javaslatok

- SZ13 Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ20 Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
- SZ22 Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
- SZ24 Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
- SZ25 Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
- SZ34 Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100q/ha-t.
- SZ35 Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
- SZ46 Melioráció tilos.
- SZ48 Drénezés tilos.
- SZ49 Az időszakos és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Szántóterületre vonatkozó előírás-javaslatok

- SZ52 Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
- SZ61 Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
- SZ62 Telepítés előtt, valamint a program teljes ideje alatt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
- SZ63 Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
- SZ66 A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ68 A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve

fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

(5) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

Javasolt a tervezési területen található szántók gyepterületté alakítása. Leginkább azoké a tábláké, amelyeket minden oldalról gyepek határolnak, így azok beékelődnek a gyepterületek közé. Megközelítésük, művelésük, a megművelésükből származó hatások a környező természetes területekre, azok élővilágára zavaró hatást jelentenek.

Az élőhely-rekonstrukciót a szántóföldi gazdálkodás felhagyását követően, spontán gypesedéssel, de aktív közreműködéssel a szomszédos természetes gyepterületeken megtalálható gypalkotó fajok magvetésével is el lehet érni. A megfelelő vegetáció kialakulásához a talajban lévő tápanyagtöbblet elvonása szükséges, amely évi két- vagy háromszori kaszálással érhető el.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A szántók beékelődnek a természetes élőhelyek közé, azok anyag- és energiaforgalmát, ökológiai kapcsolatrendszerét befolyásolják, izolációjukat erősítik. A növénytermesztéssel kapcsolatos tápanyag-utánpótlás és növényvédelem káros hatással van a gyepterületek növény- és állatvilágára, ezért javasolt a kémiai szerek (műtrágyák és biocid, főleg az általános inszekticid szerek) alkalmazását a lehető minimális szintre csökkenteni.

A szántóterületek gyeprekonstrukciója egyrészt növelné a tervezési területen található gyepek abszolút kiterjedését; szétdarabolódásukat csökkentené, másrészt a tervezési területen kívüli agrárkörnyezet hatásainak puffereként is szolgálna.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület vizes élőhelyei, mely a területre vonatkoztatva a Nagy-Sárrét egykori mocsárvilágára emlékeztető, nagy értéket képviselő mocsárréteket, kisebb nádas foltokat, nem zsombékoló magassárréteket és zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarakat jelenti.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ANÉR-kódja: B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B5 - Nem zsombékoló magassárrétek
- B6 - Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak
- D34 - Mocsárrétek
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A mocsárrétek és nádasok megőrzése természetvédelmileg javasolt. A közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*) érdekében a kezelési egység vízállapotának javítása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Vizes területekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.
V46	December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembevételével.
V50	A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező és a hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A fenti vizes élőhelytípusokat veszélyeztető lecsapoló hatásokat javasolt megszüntetni.

Az ár- és belvízlevezető csatornákat és árkokat jellemzően az egykori ősmedrek vonalát követve, illetve a vízrajzi, domborzati viszonyokat elemezve a laposabb részeken, a víz egykori lefolyásának a helyén, jellemzően a terep legalacsonyabb pontjain ásták meg. A tervezési területen található mocsárrétek is ilyen ősmedrekben alakultak ki és több esetben egy vízlevezető árok húzódik végig rajtuk (a tervezési terület egyik pusztarészéről készült műholdfotókon szépen kivehető az egykor itt kanyargó egyik ősmeder által kialakított övzátony-szerkezet).

Mivel ezeknek az árkoknak ma is nagy szerepe van a terület lecsapolásában, kiszáritásában, javasolt lenne nemcsak a mocsárrétek környezetében lévő árkok, hanem a távolabbiak megszüntetése is.

A kezelési egység területéről történő vízlevezetés természetvédelmi szempontból nem kedvező, ezért nem támogatandó.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó élőhelyek természetvédelmi jelentősége nagy, mert egy viszonylag ritka, eltűnőben lévő és az egykori Nagy-Sárrétre jellemző élőhelytípust képviselnek (mocsárrétek, nádas). Fajkészletük egyedi, mindenképpen a megőrzésükre kell törekedni.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) állományának fennmaradása érdekében indokolt az időszakos vízállások fenntartása, a kubikgödrök részleges kotrása és az egykori mederrészek részleges kimélyítése

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Sziki magaskórósok sziki kocsoroddal (*Peucedanum officinale*) és réti őszirózsával (*Aster sedifolius*). Ezek a tervezési területen is előforduló közösségi jelentőségű lepkefaj, a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) élőhelyei.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F3 - kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A sziki kocsord állományának hosszú távú fenntartása kizárólag alacsony intenzitású kaszálással lehetséges.

A kezelési egység területén a kaszálást július 1. és augusztus 1. között javasolt elvégezni, lehetőség szerint kézzel illetve kiséppel (a kézi kaszálás a kezelési egység nagyságát tekintve kivitelezhető módszer).

A minden évben erre az időpontra időzített kaszálás viszont a kocsord termésérését, és így szaporodását lehetetleníti el, az állomány megújulását, növekedését veszélyeztetve.

A fenti ellentmondást figyelembe véve - mivel a tervezési területen a kocsord viszonylag kis területre koncentrálna, tömött, összefüggő állományokban van jelen - alapvetően kétféle megoldás jöhet szóba a kocsordos állományok és az azokkal közvetlenül érintkező keskeny gypsávok kezelésére:

- A kocsordosnak minden évben csak egy részét (kb. harmadát, negyedét) kell lekaszálni az előírt időpontban, a többit pedig érintetlenül kell hagyni. A kaszált-nem kaszált részeket természetesen évente forgásban kell tartani, így biztosítva lesz minden területrész folyamatos megújulása és egyúttal a kocsord évi termésérése is.

- A kocsordos állományokat (az egészset) alapvetően ki kell hagyni a kaszálásból, és csak három vagy négyévente illetve a megfelelő csapadékmennyiséget produkáló években kell kaszálni azokat az előírt időpontban.

A fenti két lehetőség közül a helyi adottságokat és a kezelési egység pillanatnyi állapotát figyelembe véve, az illetékes nemzeti park szakértőinek tanácsát kikérve kell dönteni.

A sziki kocsord, mint tápnövény jelentősége mellett a gyep kaszálásnak időzítése a peterakás szempontjából sem elhanyagolható. A tavaszi kaszálás és a széna területről való lehordása az előző évben lerakott petéket veszélyezteti, az őszi kaszálás pedig az azévi petéket. Mivel a nöstények inkább a fejlettebb, erősebb szárú, 25-45 cm magas növényeket választják a petezésre, a nyár közepén, végén végrehajtott kaszálás esetén már nem biztos, hogy a növényzet eléri ezt a fejlettséget az októberi rajzásig (úgy, mint a kocsord esetében is).

Mivel a lepkék nem a kocsordra rakják a petéiket, előnyös a kocsord tövek közötti gypeses, pázsitfűvek alkotta növényzet jelenléte. A lepke petézése szempontjából a homogén, kizárólag csak a tápnövényből álló, összefüggő, nagy kiterjedésű kocsordos állományok ezért valószínűleg kevésbé előnyösek, mint a ritkább, kocsord-pázsitfű elegyes típusok vagy a gypben elszórtan elhelyezkedő kisebb kocsordos foltok.

Összefüggő, homogén kocsordos állományok esetén ezért kell kiemelt figyelmet fordítani az állományokkal határos keskeny gyepsáv kezelésére, kaszálásának módjára.

A kezelési egység legeltetése nem megengedhető, mert a legeltetés károsítja a gyepet, fajakészletét csökkenti, a taposás veszélyezteti a felszín közelében lévő bábokat, továbbá a juh nem eszi meg a kocsordot, csak a fűféléket rágja, emiatt éppen az ideális fű-kocsord mozaikot szünteti meg.

Mivel a kezelési egység kis kiterjedésű, a cserjefajok terjedése a területen nem kívánatos.

(4) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepes területek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Gyepterületre vonatkozó előírások</u>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY35	A legeltetés tilos.

- GY73 Kaszálás június 30. után lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY80 A gyepek évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési területen két különböző élőhelyen található egy-egy kocsord állomány, ezek közül az egyik csak nagyon kis egyedszámú. Nehéz megítélni, hogy ez az állomány éppen eltűnő állapotban van vagy a kolonizáció, a terjedés kezdeti fázisában. Mindenképpen fontos lenne ezen állomány megmentése az eltűnéstől, az egyedszám megtartása, illetve növelése, ami ilyen kis egyedszám mellett már csak az egyes egyedek, növénytövek konkrét megóvásával, állapotuk folyamatos nyomon követésével vezethet eredményre. Ezen kívül mesterséges magvetéssel kísérletet kell tenni az egyedszám növelésére.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység a közösségi jelentőségű jelölő, fokozottan védett állatfaj, a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) és a tápnövényéül szolgáló sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) előfordulása alapján lett lehatárolva. A területen alkalmazott kezelésnek e két faj védelmét és fenntartását kell szolgálnia, amit kissé megnehezít az a körülmény, hogy a két faj különböző életmenetéből adódóan nincs olyan időpont a kezelés kivitelezésére, mely mindkét faj számára maradéktalanul optimális lenne.

A sziki kocsord állományának hosszú távú fenntartása kizárólag alacsony intenzitású kaszálással lehetséges. A kaszálással a nagy mennyiségű fűavar képződésének a megakadályozása, továbbá a spontán cserjésedés megakadályozása miatt van szükség. A kocsordosok nem megfelelő időpontban végzett kaszálása meggátolja a termésérést, és ezzel a növény szaporodását (másképpen a lepke hernyóját is elpusztíthatja), így idővel az állomány nagyságának a csökkenése következik be, ami a szikibagoly számának a csökkenését idézi elő.

A nagy szikibagoly petéjét októberben a kocsordok közvetlen közelében növekvő széles levelű pázsitfűfélék elszáradt levélhüvelyébe rakja. A tavasszal (április közepétől május közepéig) kikelő hernyók (a tavaszi tarlóégetéssel a peték elpusztulhatnak) felkeresik a kocsordost, és befúrják magukat a talajba, a növény gyökeréhez. Az első lárvastádium rövid

ideig tart, a petéből kikelő lárvának mindössze egy napra elegendő tartalék tápanyaga van, ez alatt az idő alatt kell elérnie a tápnövényét, a kocsordot. Ez mindenképpen fontos körülmény, ugyanis valószínűsíti, hogy azok a pázsitfű tövek, amelyeket a lepke a peterakásra választ, a kocsord közvetlen közelében vannak. Az idősebb lárvastádiumok a talajszint alatt a növény raktározott tápanyagban gazdag gyökerét rágják (május végétől július végéig). A lepke hernyója augusztusban (egyres helyeken szeptemberben) bebábozódik. A báb különböző mélységben helyezkedik el a talajban, a kocsord gyökeréhez tapadva, sokszor egészen közel a felszínhez.

A bábokból az imágó kelése és a lepkék rajzása szeptembertől október végéig zajlik. Mivel a rajzás is a kocsord jelenlétét igényli a párzó egyedek részéről, fontos, hogy kaszálás esetén ekkora már újra legyenek friss hajtásai a növénynek. Végző soron elmondható, hogy a szikibagoly minden életciklusa kötődik a kocsordhoz.

Kaszálás esetén ezért a faj számára a lárva- és a bábstádiumban a talajfelszín alatt töltött idő az az időszak, amikor a kaszálás nem tehet kárt benne (a nehéz munkagéppel végzett kaszálás még ilyenkor is veszélyes lehet a felszín közelében elhelyezkedő bábokra!). Szem előtt kell tartani továbbá azt is, hogy a kaszálás úgy legyen időzítve, hogy a rajzás idejére már kisarjadjon a növény. Ezen okokból a kaszálás kivitelezését a szakemberek szerint legjobb június és július hónapokra időzíteni.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Olyan élőhelyek, amelyek valamilyen szinten bolygatottak, sérültek, nem természetesek vagy természetközeliak, az emberi hatás nyomait viselik magukon vagy éppen a tájképi hatást rontják: pl. roncsterületek; állattartásból megmaradt, elhagyatott épületek; libatartásra használt tavak vagy szennyvízdepóniák; magaskórós ruderalis gyomnövényzettel borított egykori jószágállások, földdel befedett hulladéklerakó, trágyaszarvas stb.

Ide kerültek besorolásra a gyepszegélyek szántókkal határos el- vagy beszántásai, melyeket most szántóként művelnek; ezen kívül olyan szántóterületek, ahol a belvíz miatt fel kellett hagyni a művelést (ez egykor mocsárrét lehetett, melyet beszántottak); parlagok, ugarok.

Ebbe a kezelési egységbe került az elhagyott tanya, a hozzá tartozó gyümölcsös és a tervezési területen előforduló kevés kisebb-nagyobb fasorok, facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNER-kódja: OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- U5 - Meddőhányók, földdel befedett hulladéklerakók
- T10 - Fialat parlag és ugar
- P7 - Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök
- U10 - Tanyák, családi gazdaságok
- U11 - Út- és vasúthálózat
- P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

OG - Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A kezelési egység kaszálással történő gyommentesítését javasoljuk.

(4) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Gyepes esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.
- Ugyancsak szükséges alapul venni a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról előírásait (Magyarázat: a kezelési egység az illegális hulladéklerakatokat is tartalmazza).

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületre vonatkozó előírás-javaslatok

- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY112 Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-i dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A zavart helyek ruderalis gyomos foltjait a sűrűbben végzett kaszálással lehetőleg le kell gyengíteni, fel kell számolni.

Az állattartó telepek, mezőgazdasági termelő szövetkezetek épületeinek megmaradt, felújításra, további használatra már nem alkalmas, romos maradványait le kell bontani, anyagukat el kell hordani a területről.

Nagyobb volumenű vállalkozás lenne, ezért csak külső – pályázati – forrás bevonásával lenne megvalósítható a jelenleg csak tájsebként funkcionáló három egykoron libatartásra használt mesterségesen kialakított „tó” gátfalainak lebontása. Tereprendezéssel az eredeti felszín, domborzat visszaállítását kellene elérni. Az így kialakított talajfelszín vissza kell gyepesíteni; ezt vagy spontán gyepesedéssel vagy a szomszédos gyepterületekre jellemző pázsitfűfajok vetésével kell elérni.

A Szerep település déli határában található befedett hulladéklerakó nyugati végén még kivehető a régi kubikgödrök maradványa. Itt a felszín egyenetlen, több helyen is szemetes. Az egyenetlen talajfelszín kiegyenlítése, az eredeti térszín visszaállítása lenne az elérendő cél és az illegális szemétlerakás megszüntetése.

A gyepablák sarkaiban létrehozott trágyalerakatokat – a tervezési területen két ilyen depónia is előfordul – sürgősen fel kell számolni.

A be- vagy elszántott szántórészek eredeti művelési ágba (azaz kaszáló vagy legelő) való visszaállítása lenne javasolt a művelés felhagyásával, a terület visszagyepesedésével/visszagyepesítésével.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az erősen gyomos területek veszélyt jelentenek a környező gyepekre azáltal, hogy a gyomfajok folyamatos terjedését, terjesztését teszik lehetővé.

A tervezési területen található használaton kívüli mezőgazdasági építmények, épületek nem illenek a tájképbe, rontják a puszta jellemző képét, arculatát.

A gyepterületeken létrehozott trágyadepóniákból szivárgó trágyalé káros hatással van a gyepek állapotára, fajösszetételére.

3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok

A tervezési terület arculatát a vízállapota határozza meg, a felszíni vizek elvezetése a talajvízszint mélyebbre kerülését, az élőhelyek szárazodását, átalakulását vonhatja maga után. A keresztülhaladó Hamvas-csatorna a legnagyobb felszíni víztest a területen, ennek következtében óriási szereppel bír a helyi vízviszonyokra nézve a teljes tervezési területet érintve (leginkább a KE-3).

Javasoljuk megvizsgálni, milyen mértékű a lecsapoló hatás az egyes kezelési egységek területén, és ennek megfelelő, vízvisszatartást segítő vízügyi beavatkozás kezdeményezését fogantatni. Kora tavasszal a hóolvadást követően jellemzően nyílt víztestekkel jellemezhetők a terület mélyebb pontjai, amely a szikes élőhelyek, elsősorban az ürmöspusztagyepék, a szikes rétek, a szikes padka-vakszik mozaikok élőlényközösségeinek speciális igényeit teremti meg, így megfelelő vízkormányzással törekedni kell a vízállapot megtartására.

Indoklás

A beavatkozás véleményünk szerint a Gatály esetében gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a területen a gazdálkodást, és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot, hiszen a tartósabb vízborításnak kitett gyepek fűhozama jelentősebb, ugyanakkor a nyári szárazság idején is nagyobb tápértékű legelőt biztosítanak, és nem elhanyagolható a talajvízre, illetőleg a mikroklímára gyakorolt pozitív hatás sem.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok a kezelési egységek szerint kerültek kifejtésre. Vissza(be)gyepesítésre lenne szükség a KE-2 és KE-5, a lecsapoló hatás mérséklésére a KE-3 esetében, illetve KE-4 kiterjedésének növelése is szükséges. A kezelési egységeknél már szó esett ezek szükségességéről.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló, a kijelölés alapjául nem szolgáló de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések.

A **kisfészű aszat** (*Cirsium brachycephalum*) védelme érdekében a legfontosabb a terület vízállapotának fenntartása.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) hernyójának tápnövénye szinte mindig a fodros (*Rumex crispus*) és a keskenylevelű lórom (*Rumex stenophyllus*). Mennyiségük nagymértékben függ az előző és az azévi csapadékviszonyoktól. Nem kedvelik a kaszálást, a marhalegeltetés az ideális. Ráadásul a lepke a sóskafélék tölevélnyel-maradványai között telet, amit a kaszálás sokkal kevésbé hagy épen (a marha nem legeli a sóskafajokat). Cél a terület hidrológiai viszonyainak javítása és szarvasmarha legeltetés optimalizálása.

A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) védelmében elsősorban az élőhelyének és vele együtt a kizárólagos tápnövényének, a sziki kocsordnak (*Peucedanum officinale*) fennmaradását kell biztosítani a cserjésedés megfékezésével, továbbá a megfelelő időben és módszerrel végzett kaszálással (lásd. Kezelési javaslatok fejezet, KE-4 Kezelési egység).

A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek (mocsarak, kubikgödrök, árkok) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos a szikes gyepi élőhelyek megőrzése, természetességi állapotuk javítása (megfelelő intenzitású legeltetés, inváziós fajok visszaszorítása). Indokolt környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása a terület táji környezetében.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő kubikgödrök részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

Az **ürge** (*Spermophilus citellus*) állományának megerősítése érdekében visszatelepítésre lenne szükség, mivel a faj itteni populációjának mérete oly mértékben lecsökkent vagy kipusztult, hogy nem sikerült kimutatni a területről.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely monitorozását a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) módszerének alkalmazásával javasolt legalább 3 évente (lehetőleg júniusban) végezni.

A **kisfészű aszat** (*Cirsium brachycephalum*) esetében javasoljuk az állományváltozás folyamatos nyomon követését az NBmR protokoll szerint.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

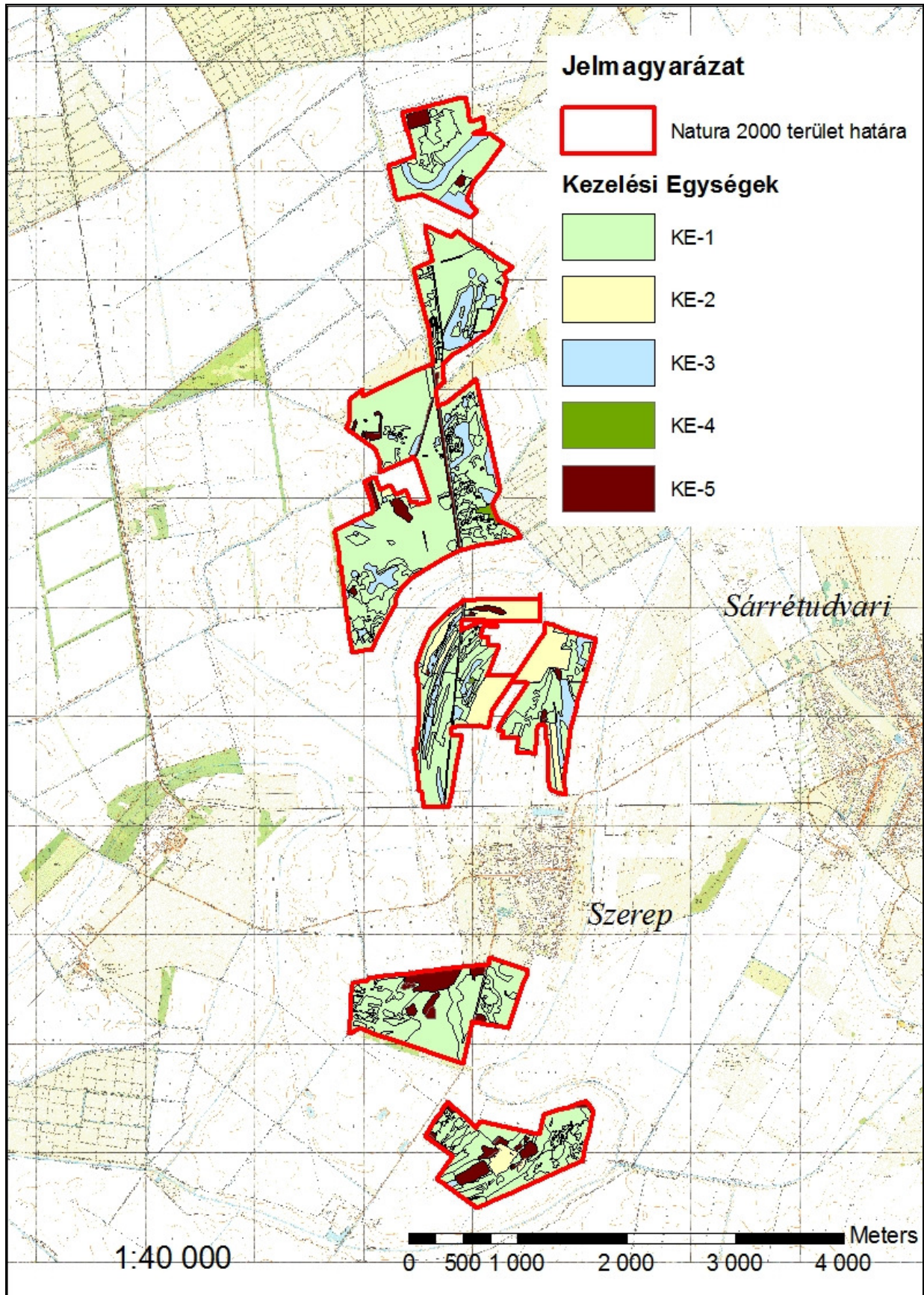
A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) populációméret változásának vizsgálatához évenkénti ún. „hernyórágás nyom felmérés” szükséges. Augusztustól a kocsordok tövéénél található tenyérnyi nagyságú, világossárga, faforgácsszerű halmok számlálása szükséges. Ezeket az ürülékkupacokat a hernyók a gyökérrágás idején felnyomják a talaj szintje fölé. Mivel meglehetősen kisméretű a kocsordos pusztagyep, így az élőhely teljes területén érdemes felmérni az összegyedszámot.

A jelölő **kétéltűfajok** monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. Mintavételi helyeket javasolt természetes mocsárfoltokban, valamint kubikgödörökben kijelölni. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer. A tervezési terület részegységei között futó közutakon javasolt a gázolások mértékének vizsgálata útfelméréssel.

Az **ürge** (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámláson lapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Gatály (HUHN20100) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület 100 %-a része a Bihar különleges madárvédelmi területnek (KMT) (kód: HUHN10003) egyben az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 66,8 %-a magántulajdon, 30,65 %-a részvénytársasági tulajdon, 1%-a állami tulajdon valamint kevesebb mint 1 %-a önkormányzati és mezőgazdasági termelő szövetkezeti tulajdon. A terület nem tartozik a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésébe. A nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a magántulajdon jellemző a területen.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Gatály kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Püspökladány és Szerep település közigazgatási területét érintve az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület	támogatható terület	KAT	MTT
L9REX-6-11	59.78 ha	57.16 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L9EUX-8-11	29.64 ha	27.06 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: B)
LC47X-D-11	84.07 ha	79.62 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L0DN0-R-11	48.30 ha	45.85 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L1CF0-K-11	13.78 ha	12.96 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LHX80-E-11	13.90 ha	13.78 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L1J80-J-11	13.40 ha	12.60 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LHLN0-H-11	2.58 ha	0.00 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L0H20-8-11	65.69 ha	58.04 ha	NEM	Bihari-sík (zóna: A)

L2P20-J-11	31.11 ha	30.08 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LH920-K-11	53.92 ha	52.14 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L3480-6-11	39.52 ha	35.96 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LP0N0-3-11	90.55 ha	89.62 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L5EV0-6-11	20.05 ha	18.88 ha	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LHEV0-J-11	18.78 ha	18.19 ha	KAT20	NEM
LC480-F-11	86.54 ha	77.68 ha	KAT20	NEM
L9X80-7-11	32.69 ha	29.10 ha	KAT20	NEM
LECF0-Y-11	86.59 ha	85.73 ha	NEM	Bihari-sík (zóna: C)

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 88 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke attól függ, milyen célprogramot választ a gazdálkodó. Ezek a következők lehetnek: az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente..

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Gátály fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Gatály Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési és élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Gatály Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyeppe, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok

természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása, illetve pályázat előkészítése. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A pannon szikes sztyeppék (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelytípus kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Püspökladány, Szerep).
2. A kommunikációs időszakban cikk jelent meg a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20100.htm>).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettek kivül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a működési terület szerint érintett vízgazdálkodási társulattal (Hamvas Sárréti Vízgazdálkodási Társulat), vízügyi hatósággal (Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság), zöldhatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség) és nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata.

1. **Fórum** (2014. augusztus 27. Püspökladány, résztvevők száma: 7 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy

az észrevételeket építse be a terv végső változatába. . A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 27. Püspökladány, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTt természetvédelmi óra által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20144.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Gatály Natura 2000 területtel érintett települések önkormányzatának (Püspökladány, Szerep) képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 7),
3. a kJTt területén működő vadásztársaságok (Püspökladányi Vadásztársaság és Szerepi Tűzokvédő Földtulajdonosi Vadásztársaság) képviselői,
4. területileg illetékes falugazdászok (összesen 2),
5. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,
6. Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
8. Hamvas Sárréti Vízgazdálkodási Társulat

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Püspökladány település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Szerep település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Helyi gazdálkodók (összesen 7)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről			
Vadásztársaság (Püspökladányi Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem			
Vadásztársaság (Szerepi Túzokvédő Földtulajdonosi Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	a fórumon megjelent, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Falugazdász (összesen 2)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	a fórumon megjelent, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről			
Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási	-	-	-

Felügyelőség	társadalmi egyeztetésről	tervről			
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mailben és fórumon megjelentek	igen	Véleményüket (élőhelyek elterjedése, veszélyeztető tényezők, kezelési javaslatok) a szakmai tervező figyelembe vette a fenntartási tervben, illetve a megalapozó dokumentációban.
Hamvas Sárréti Vízgazdálkodási Társulat	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-